

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Tasa-arvokysymyksissä on otettava läpileikkaavasti huomioon lasten ja nuorten asema sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet. Lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet ovat sitovia ihmisoikeusvelvoitteita ja niiden toteutumisen varmistaminen on olennainen osa tasa-arvon edistämistä ja syrjinnän ehkäisemisestä. Tasa-arvokysymykset koskettavat lapsia ja nuoria monilla elämänalueilla, ja syrjivät sekä epätasa-arvoiset rakenteet toisintuvat herkästi lasten kasvatuksessa ja koulutuksessa.

Tasa-arvon edistämisessä tulee yhtenä lähtökohtana olla lapsen oikeus kehittymisen täysi-määräisiin edellytyksiin (LOS 6 art) sekä oikeus syrjimättömyyteen (LOS 2 art). Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että lasten ohjauksen koulutuksellisissa valinnoissa tulee olla tasa-arvoista jo varhaiskasvatuksesta alkaen. Tähän mennessä koulutuksellisen tasa-arvon kysymyksiin on kiinnitetty huomioita pääasiassa nuorten osalta (ks. esim. Purkutalkoot: Nuorten koulutusvalintojen taustat ja keinot koulutus- ja ammattialojen sukupuolisegregaation lieventämiseksi (2017–2019), verkossa <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/purkutalkoot>).

Kotikasvatuksella on myös suuri merkitys lapsen kehitykselle. Päävastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä on lapsen vanhemmilla/huoltajilla ja valtion tulee tukea heitä tässä tehtävässä (LOS 5 ja 18 artiklat). Siten myös kotikasvatuksen tulee kannustaa lapsia kehittymään heidän omien toiveiden ja taitojen mukaisesti. Tasa-arvopoliitikalla voidaan parhaimmillaan tukea vanhempia tässä tehtävässä.

Huomiota olisi kiinnitettävä poikien syrjäytymiseen ja koulunkäynnin vaikeuksiin. Myös tyttöjen keskuudessa on eriarvoisuutta. Kohortti 1997 -tutkimuksessa (), joka koskee nuoria, joiden toinen tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, havaittiin, että etenkin tytöillä, joiden molemmat

vanhemmat olivat syntyneet ulkomailla, oli esimerkiksi vaikeuksia koulumenestyksen kanssa suomalaistaustaisiin tyttöihin verrattuna. Tutkimuksessa todettiin, että tytöillä ja pojilla ilmenevät ongelmat ja haasteet ovat erilaisia. (Kääriälä, A. ym. 2020. Suomi seuraavan sukupolven kasvuympäristönä: Seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla on ulkomailla syntynyt vanhempi. Helsinki: THL.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140741/URN_ISBN_978-952-343-582-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Tasa-arvon edistämässä tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Tässä työssä on otettava huomioon sukupuolten moninaisuus myös lasten ja nuorten kohdalla. Lasten oikeutta omaan koettuun sukupuoleen tulee vahvistaa niin lainsäädännöllä kuin muillakin keinoin. Keinojen valinnassa on huomioitava laaja-alaisesti eri sukupuolten kohtaamat haasteet. On tärkeää, että todellisen tasa-arvon saavuttamiseksi käytetään monipuolisesti erilaisia keinoja, joilla edistetään lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Sukupuolisensitiivisyyttä tulee tukea ja toteuttaa varhaiskasvatuksesta alkaen sekä oppimisympäristöissä että harrastus ja muissa arjen kasvatus- ja vuorovaikutustilanteissa.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

Monet edelliseen tasa-arvopoliittiseen selontekoon sisältyvät tavoitteet ovat edelleen saavuttamatta, vaikka edistystä on tapahtunutkin. Edelleen on paljon tehtävää. On tärkeää, että tavoitteita asetettaessa arvioidaan niiden vaikutukset sekä suoraan että välillisesti lapsiin ja lapsen oikeuksiin. Lapsen oikeuksien näkökulmasta korostamme erityisesti seuraavia osa-alueita:

- Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen
- Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen
- Lasten ja nuorten sukupuolta koskevan itsemäärämisoikeuden vahvistaminen
- Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan sekä seksuaalisen häirinnän ehkäisy
- Lasten ja nuorten syrjinnän ja erityisesti moniperustaisen syrjinnän ehkäisy

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Edellä mainittuja osa-alueita tulee edistää myös Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Lasten ja nuorten oikeusturvaan liittyvää sääntelyä tulisi kehittää. Lapsilla tulee olla tosiasiallisia ja tehokkaita keinoja saattaa kokemansa tasa-arvon ja syrjinnän loukkaukset käsiteltäväksi toimivaltaisessa viranomaisessa.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Moniperustainen syrjintä tulee ottaa huomioon kaikessa lapsia ja nuoria koskevissa kysymyksissä. Lapset ja nuoret ovat usein jo lähtökohtaisesti heikommassa oikeudellisessa asemassa pelkästään ikänsä perusteella.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

-

Helander Merike
Lapsiasiavaltuutetun toimisto - Elina Pekkarinen, lapsiasiavaltuutettu,
Merike Helander, lakimies